

Tuz kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 23/XII/1936 Sayı : 3489)

No.
3078

Kabul tarihi
11 - XII - 1936

Birinci fasıl

Umumî hükümler

BİRİNCİ MADDE — Türkiyede her ne suretle olursa olsun tuz ihraç ve istih-sali Devletin inhisarı altındadır. Başkalarının tuz ihraç ve istihsal etmeleri kaçakçılıktır.

İKİNCİ MADDE — Bu kanunun mevzuu olan tuz 140 santigrad derecede ku-rutulduğu takdirde en aşağı % 95 klorsodyomu ihtiva eden ve zehirli mürekkebat-tan âri bulunan maddedir. Kimyevî tasfiyeye ihtiyaç messetmeksizin alelâde vesa-itle de ihtiva ettiği klorsodyomun tefrikı kabil olan ve klorsodyom nisbeti % 20 den fazla bulunan topraklar ve kayalar ile 4 bomeden fazla bome derecesini irae eden klorsodyom mahlûlleri tuz addolunur. Kimyahanelerde miyar olarak kullanı-lan ve kimyevî ameliye ile istihsal olunan saf klorsodyom bu kanunun mevzuu hari-cindedir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Türkiye dahilinde bilinen veya yeniden keşfedilecek olan bilûmum göl, kaya ve deniz tuzlari ile akar veya kaynak veyahud kuyu halindeki tuzlu suların tasarrufu münhasıran Devlete aiddir.

Tuzlaların içinde veya etrafında bulunup bunların işletilmesi veya muhafazası için elzem bulunan yerler ve binalar dahi tuzlaların mütemmim cüzleri addolunur. Bu gibi yerler ve binalar hakikî veya hükmî şahısların tasarrufu altında ise umu-mî istimlâk usulüne tevfikân istimlâk olunur.

İkinci fasıl

Tuz fiyatları ve satışları

DÖRDÜNCÜ MADDE — Tuzlarda tuzun kilosu (3) kuruştur. Çamaltı ve Koçhisar tuzlarında, 100 kilodan fazla alınacak tuz için tuzun müşteri vasıtala-rının yanaşabileceği yere kadar taşınması için ihtiyar olunacak masraflar kilo ba-şına (20) santimi geçmemek şartile tuzla fiatine ilâve edilmek üzere her malî sene başında İnhisarlar idaresince tesbit ve ilân olunur.

BEŞİNCİ MADDE — İnhisar ambarlarından satın alınan tuzların fiati ambar-lara kadar taşınmaları ve maliyet fiati üzerinden sigortaları için yapılan masraf-ların tuzla fiatine zammî suretile tesbit edilir. Böylelikle elde edilecek kilo fiatı santim kesri gösterirse bu kesir santime iblâğ olunur. Görülecek lüzum ve ihtiyaç üzerine nakli şartları biri birine uygun olan mıntakalardaki satış ambarlarının fiyatlarını birleştirmeye İnhisarlar idaresi salâhiyetlidir.

Muhitinin tuz ihtiyacını temin edemeyecek tuzlarla ambarlara mıntakaları tuz-larından başka her hangi bir tuzla veya ambardan sevkedilecek tuzların fiatini, kendi mıntakalarından tedarik edilen tuz satış fiyatlarına kadar, indirmeğe Gümrük ve inhisarlar vekâleti salâhiyetlidir.

Tuzun nakliye masrafı çok olan mıntakalardan lüzum görülen mahallerdeki

tuz satış fiyatlarını, bu masrafları kısmen veya tamamen indirmek suretile ve muayyen bir devre için, tesbite İcra Vekilleri Heyeti salâhiyetlidir.

ALTINCI MADDE — İnhisarlar idaresince ince sofrâ ve mutbak tuzları yapıldığı takdirde bunların satış fiyatları Gümrük ve inhisarlar vekâletince ayrıca tesbit olunur.

YEDİNCİ MADDE — Tuzdan kunyevî maddeler istihsalı için yapılacak fabrikalara hakikî ihtiyaçlarına göre tuzla istihsal fiyatına her nevi masrafların ilâvesi suretile tesbit edilecek fiyatlerden aşağı olmamak üzere engin fiyatla tuz verilebilir.

SEKİZİNCİ MADDE — Sanayide ve tabağlıkta kullanıldığı tesbit edilecek tuzun beher kilosu için işbu müessese sahiblerine tuzla fiyatının yarısını aşmamak üzere bir prim verilir. Bu primin miktarı İktisad ve Gümrük ve inhisarlar vekâletlerince müştereken kararlaştırılır.

Ancak tenzilâtlı satış fiyatları tatbik edilen tuzla veya ambarlardan satın alınan tuzlar için yukarıdaki fıkra ahkâmına göre verilecek prim idareye beher kiloda nakliye ve sigorta masrafından başka en az tuzla fiyatının yarısı kalmak üzere hesap olunur.

Sanayide ve tabağlıkta kullanılacak tuzların tağyir edilerek verilmesine İnhisarlar idaresince lüzum görüldüğü takdirde satış fiyatı yukarıdaki fıkralarda yazılı esaslara göre hesap ve tağyir masrafı da tuzu alana tahmil edilir.

DOKUZUNCU MADDE — Kaçakçılığa mâni olmak için lüzum görülecek tuzla ve ambarlarda satılacak tuzların fiyatını indirmeğe Gümrük ve inhisarlar vekîlîği salâhiyetlidir.

ONUNCU MADDE — Ecnebi memleketlere yapılacak satışlarda tuz fiyatı ticarî icablara göre Gümrük ve inhisarlar vekîlîğince tayin olunur.

ON BİRİNCİ MADDE — İnhisarlar idaresi ihtikâra meydan vermemek ve ihtiyaçı temin etmek üzere lüzum göreceği bazı tuzlalarda satışı büsbütün kaldırmayacağı gibi satış muamelesini senenin muayyen zamanlarına hasır ve satış miktarını tahdid edebilir.

ON İKİNCİ MADDE — Tuzlalarda ve inhisar satış ambarlarında dökme olarak 25 kilodan aşağı tuz satılamaz, buralarda kapalı kaplarda satılan tuzlar bölünmez.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Tuz satışıpeşindir. Ancak teminatı Devletçe kabul edilmiş olan bankalardan birinin teminat mektubuna mukabil muayyen tuzla ve ambarlardan veresiye tuz satılabilir. Bu tuzların hangi tuzla veya ambarlardan verileceği İnhisarlar idaresince tayin olunur, veresiye dahilinde satılacak tuzun miktarı her tacir için elli tondan aşağı ve 1 500 tondan yukarı olamaz ve bedelinin teydiyesi için tayin olunacak müddet de altı ayı geçemez. Bu gibi satışlar için (% 5) i geçmemek üzere ve tecimsel icablara göre bir faiz alınır. Ecnebi memleketlere ihraç için veresiye verilecek tuzların miktarı ve teydiye müddet ve şartları İnhisarlar idaresince tesbit olunur.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — İnhisarlar idaresinin tuz ambarı olmayan her vilâyet ve kazanın merkez ve mülhakatında yaz ve kış mevsimleri için ayrı ayrı olmak üzere tuzun toptan ve perakende azamî satış fiyatları bir sene için muteber olmak üzere tatbikından iki ay evvel vilâyet ve kaza merkezlerindeki belediye meclislerince tesbit ve şehir ve kasabalarda ilân ve köylere tebliğ olunur. Bu fiatlara

ilân tarihinden itibaren bir ay içinde İnhisarlar idaresinin ve satıcıların itirazı hakkı vardır. Bu itirazlar vilâyet veya kaza idare heyetlerince yirmi gün zarfında tetkik edilerek karara bağlanır. İşbu heyetlerce verilecek kararlar katidir. Fevkalâde hallerde birinci fıkrada yazılı fiatleri yükseltmeğe belediyeler salâhiyetlidirler. Yükseltme kararları ilânının ertesi gününden başlayarak tatbik edilir. Bu kararlar aleyhine yedi gün içinde yapılacak itirazlar yukarıdaki fıkraya göre tetkik ve karara raptolunur.

Üçüncü fasıl

Tuz satış ve nakliye tezkereleri

ON BEŞİNCİ MADDE — Gümrük ve inhisarlar vekâletince tayin edilecek mıntakalarda belediye ve köy hududları haricindeki tuz nakliyatı, nakliye tezkeresile yapılır. Tezkeresiz nakledilen tuzlar kaçak sayılır. Şu kadar ki, 25 kiloya kadar nakledilecek tuzlar bu kayiddan müstesnadır. İnhisarlar idaresinin resmî damgasını, mühür veya etiketini taşıyan kapalı kaplar içinde yapılacak tuz nakliyatının nakliye tezkeresi kaydinden vareste tutulmasına Gümrük ve inhisarlar vekâleti karar verebilir.

ON ALTINCI MADDE — Tuz nakliye tezkerelerinin hükmü bunların verildiği tarihten itibaren gideceği yerin uzaklığına, taşınma vasıtasına ve mevsime göre lâzımgelen vakte eklenecek bir o kadar günlük müddetin bitmesine değin muteberdir. Ancak bu müddet üç günden az olamaz. Müddetler nakliye tezkeresi üzerine yazı ile yazılır. Bu zaman geçtikten sonra nakledilecek tuzlar tezkeresiz sayılır. Mücbir sebeplerle geçen müddetler kabul olunur. Mücbir sebeplerin tevsikı vukubulduğu yerin İnhisarlar idaresine ve bulunmayan yerlerde en büyük mülkiye memuruna veya ihtiyar meclisine aiddir.

ON YEDİNCİ MADDE — Tuzlalardan ve inhisar ambarlarından tuz satın alanlar nakliye tezkeresi almağa ve idarenin salâhiyetli memurları da bu tezkereyi vermeğe mecburdurlar. İnhisarlar idaresinin tuzunu satan şimendifer ambarlarından verilecek faturalar nakliye tezkeresi yerini tutar.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Tuz satanlar 25 kilodan fazla olan her satış için müşteriye İnhisarlar idaresinin tayin edeceği şekil ve şartlara göre fatura vermeğe mecburdurlar. Bu faturalar da nakliye tezkeresi hükmünde tutulur.

ON DOKUZUNCU MADDE — Bir yerden diğer bir yere nakledilen tuzlar - Tezkeresinde yazılı müddet içinde - mevridine götürülmeden yolda satılırsa satış mahalli mevridd addolunur. Ancak satış fiatleri ucuzlatılmış mıntakalardaki tuzla veya ambarlardan verilen tuzlara aid nakliye tezkereleri bunlarda yazılı yerler için muteber olup başka mıntaka veya mahallere bu tezkerelerle tuz nakli yasaktır.

YİRMİNCİ MADDE — Nakliye tezkerelerinin sahib veya nâkilleri tarafından mevriddlerinde inhisarlar idarelerine verilmesi mecburidir.

İnhisarlar idaresi bulunmayan yerlerde tezkerelerin gümrük memurlarına ve bunların da bulunmadıkları yerlerde en büyük maliye, olmazsa mülkiye memurlarına ve köylerde muhtar veya ihtiyar meclislerine verilmesi caiz olup bu suretle verilen tezkereleri alanlar da en yakın inhisar idaresine göndermeğe mecburdurlar.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Tezkerelerini kaybettiklerini iddia edenlerin tuzları idarece alıkonulur ve tuzların alındığı mıntakalardaki idare ile muhabere edilmek bu tuzlar için evvelce tezkere alındığı tahakkuk ederse geri verilir. Şu kadar ki,

tuzun sahibi veya nâkili her kilo tuz için İnhisarlar idaresine 10 kuruş depozito bıraktığı takdirde muhabere neticelenmeksizin dahi tuzlara tasarruf eder. Yapılacak muhabere sonunda tuzlar için evvelce tezkere alındığı sabit olursa tuz veya depozito akçesi iade olunur. Sabit olmazsa 23 ncü madde hükmü tatbik olunur.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Nakliye tezkeresi ile nakledilen tuzlar 20 nci maddede yazılı memurlar veya ihtiyar meclisleri tarafından mevridlerinde tezkerelerinin gösterilmesi üzerine yoklandığı veya tartıldığı zaman tezkerede yazılı miktardan (% 5) den ziyade bir fazlalık görülürse fazla çıkan bu kısmın beher kilo veya küsurundan on kuruş hükmen alınır ve tuz da sahibine geri verilir. Tuzun sahibi veya nâkili hükümden evvel beher kilo ve küsuru için on kuruşu kendiliğinden İnhisarlar idaresine öderse hüküm almağa hacet kalmaksızın tuzlar iade olunur. Şu kadar ki, fazla çıkan tuzların kaçak olduğu yahud eldeki tezkerenin bu tuzlara aid bulunmadığı anlaşılırsa bunlar kaçak sayılır.

Dördüncü fasıl

Ceza hükümleri

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kaçırılan yerli tuzların her kilo veya kilo küsuru için kaçakçılardan on kuruş ve ecnebi memleketlerden Türkiyeye sokulan kaçak tuzların her kilo veya kilo küsuru için elli kuruş ağır para cezası alınır. Kaçırılan tuz miktarı ne olursa olsun ceza bir liradan eksik olamaz.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tuz fiyatları ucuzlatılmış muntakalardan aldıkları nakliye tezkerelerini diğer muntakalarda kullananların tuzları musadere edilmekle beraber bunların her kilo veya kilo küsuru için üç kuruş ağır para cezası alınır. Kaçırılan tuz miktarı ne olursa olsun bu ceza bir liradan eksik olamaz.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — İkinci maddede tarif edilen tuzlu su, toprak ve kayaların nakli yasaktır. Nakledenler hakkında suyun veya toprak ve kayanın muhtevi olduğu klorosodyom miktarına göre 23 ncü madde hükmü tatbik olunur.

Nakli yasak olan tuzlu suların sıhî seblerden dolayı nakline İnhisarlar idaresi ayrıca izin verebilir.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Ecnebi memleketlerden gelen yolcuların beraberlerinde bulundurdukları en çok yarım kiloya kadar tuz hiç bir resim ve muameleye tâbi tutulmaksızın Türkiyeye ithal olunabilir. Yolcu beraberinde bu miktardan fazla bulunup ta gümrüğe bildirilen tuzları sahipleri harice iade edebilirler. Yolcu üzerinde veya eşyası arasında beyana muhalif olarak çıkan tuzlar yalnız musadere edilir.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — 1, 15, 16, 21 ve 25 nci maddelerde ve 22 nci maddenin son fıkrasında yazılı bulunan suçları işleyenler ve ecnebi memlekette Türkiyeye kaçak tuz sokanlar hakkında ayrıca 1918 numaralı kanun hükümleri tatbik olunur.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — 18 nci madde ile 20 nci maddenin birinci fıkrası ve 35 nci madde hükümlerine muhalif hareket edenlerden yirmi beş liraya kadar hafif para cezası alınır.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — 24 ve 28 nci maddelerdeki cezaların hükmü ve infazında 2 - VI - 1930 tarih ve 1701 sayılı kanunun 69 ve 70 nci maddeleri tatbik olunur .

OTUZUNCU MADDE — 29 ncu madde mucibince hükmedilecek para cezaları inhisarlar bütçesine irad kaydolunur.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Bu kanuna gre hükmedilen para cezaları 1918 sayılı kanunun 56 ncı maddesi dairesinde infaz olunur. İnhisarlar memurları bulunmayan yerlerde infaza teallûk eden takibler sırasile gümrük, maliye, mülkiye memurları tarafından yapılır.

Beşinci fasıl

Tuz fireleri ve müteferrik hükümler

OTUZ İKİNCİ MADDE — Tuz fireleri tabîî haller ve şartlar içinde aşağıda gösterildiği veçhile tesbit olunur:

- 1 - Ambarlarda dökme satılan göl ve deniz tuzları için azamî % 2,5;
- 2 - Ambarlarda dökme satılan kaya tuzları için azamî % 1;
- 3 - Tuzu tükenen ambarlar için yenilmeyecek bir halde toplanacak kirli ve top-raklı deniz ve göl tuzlarından % 1;
- 4 - Ambar dahilinde veya bir ambardan diğer ambara devrolunan dökme tuzlar için azamî % 1 fire kabul olunur.

İdarece damgalı etiketli veya mühürlü kaplarda satılan tuzlara fire karşılığı olarak % 1 kilo ilâve edilir. Bu kaplar için - Eşkâli hariciyeleri, mühürleri veya bandrolları bozuk olursa - başkaca fire kabul edilmez. Tuzlalarda açıkta ve yığın halinde bulunan tuzların firesi İnhisarlar idaresince takdir olunur. Yukarıdaki fıkralarda tayin olunan fire miktarlarını artıran fevkalâde sebebler idarece kabul olunur.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — İnhisarlar idaresine aid tuzlardan ve bunların her nevi zurufundan hususî idare ve belediyeler namına hiç bir vergi ve resim alınmaz.

200 kiloya kadar olan tuz satış ve nakliye tezkere ve beyannamelerinden damga resmi aranmaz.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Memleket içinde hazırlanıp ta tuzlu olarak yahud salamura halinde ecnebi memleketlere çıkarılacak olan peynir, zeytin, balık ve deri ve barsak gibi maddeler için sarfedildiği tahakkuk eyliyecek tuzların her kilosuna karşı sahiblerine işbu maddelerin ihraç edildiği muntaka tuzla fiatının altında beşi prim olarak verilir. Dahilde sarf ve istihlâk edilecek tuzlu balıklar için de yukarıdaki nisbeti aşmamak üzere verilecek primi Gümrük ve inhisarlar vekilliği tayin eder.

İşbu maddeler içindeki tuzun miktarı Gümrük ve inhisarlar ve İktisad vekâletlerince tesbit edilecek nisbetlere göre tayin olunur. Bu maddelerin dahilden harice çıkarıldığını veya memlekette sarfedileceğini ispat edecek evrakın mahiyeti Gümrük ve inhisarlar vekâletince kararlaştırılır.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — İnce tuz yapmak için açılacak müesseselerle halen mevcut bulunan bu gibi müessese sahib veya müstecirleri ve İktisad vekâletinin müsaadesile tuzdan kimyevî maddeler çıkarmak için açılacak müesseseler ve toptan tuz ticareti yapanlar bir ay zarfındaki ithalât ve sarfiyatlarını ve ertesi aya devrettikleri tuz miktarlarını her ay sonunda bir beyanname ile İnhisarlar idaresine bildirmeğe ve muamele ve hesaplarını idarenin kontrolü altında bulundurmağa ve muntazam hesabı cari defteri tutmağa mecburdurlar.

OTUZ ALTINCI MADDE — İnhisarlar idaresi bu kanun mucibince tesbit ede-

ceği fiat üzerinden istasyonlarda kendi nam ve hesabına tuz sattırmak için münaşib bir komisyon vererek şimendifer idareleriyle muamele yapabilir.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — 1278 tarihli tuz talimatnamesile zeyil ve tadilleri ve 24 birinci kânun 1333 tarihli kanunla 8 - IV - 1340, 3 - III - 1341, 17-V-1928, 2 - VI - 1929, 14 - I - 1933, 30 - V - 1935 tarih ve 468, 575, 1270, 1518, 2101, 2752 sayılı kanunlar, ve 29 - IV - 1933 tarih ve 2159 sayılı kanunun 9 ncu maddesi ve tuza müteallik olup bu kanuna muhalif diğer hükümler kaldırılmıştır.

MUVAKKAT MADDE — Muhitinin tuz ihtiyacını temin edemeyen tuzla ve ambarlara 1 ağustos 1936 tarihinden itibaren diğer mıntaka tuzla ve ambarlarından sevk edilip bu kanunun meriyeti tariine kadar satılan tuzların satış fiati hakkında da 5 nci maddenin bu husustaki hükmü tatbik olunur.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanun 2 nci kânun 1937 bidayetinden mu-teberdir.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye, Dahiliye, Maliye, İktisad, Gümrük ve inhisarlar vekilleri memurdur.

13 kânunuevvel 1936

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	12 - XII - 1936 ve 1/47
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	13 - XII - 1936 ve 4/974
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 1 42 13 2,68 14 3:11,39:49,54:58,58:61